

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissvar angående förslag till förordning om fastställande av bestämmelser om tillhandahållande på marknaden av CE-märkta gödselprodukter

Skogsstyrelsen har tagit del av rubricerad remiss och förslaget berör Skogsstyrelsens verksamhetsområden. Skogsstyrelsen lämnar nedanstående synpunkter på förslaget.

Sammanfattning av Skogsstyrelsens synpunkter

Skogsstyrelsen är positiv till att öka återcirkuleringen av näring i samhället. Förslaget till förordning kan vara ett viktigt steg i detta arbete. En förutsättning är dock att återcirkulering sker på ett reglerat sätt så att negativa effekter undviks. Skogsstyrelsen gör bedömningen att förslaget till förordning huvudsakligen är fokuserat på jordbruksmark och att negativa effekter som kan uppstå i skogsmark inte har beaktats fullt ut.

Skogsstyrelsen anser att:

1. Gränsvärden för innehåll av metallerna kadmium, trevärt och sexvärt krom, kvicksilver, nickel, bly, koppar, zink och vanadin, samt bor och arsenik, bör finnas för samtliga typer av gödselmedel, så kallade produktfunktionskategorier, som ingår i förslaget till förordning.
2. En genomgång och riskbedömning bör göras med avseende på organiska föroreningar i de produktfunktionskategorier som har ett organiskt innehåll och ursprung. Baserat på riskbedömningen bör gränsvärden för innehåll av organiska föroreningar fastställas.
3. En genomgång och riskbedömning bör göras med avseende på innehåll av hormoner, medicinrester och antibiotikarester i de olika produktfunktionskategorierna. Baserat på riskbedömningen bör gränsvärden fastställas.
4. Gränsvärden för innehåll av föroreningar (metaller, organiska föroreningar, hormoner, medicinrester och antibiotikarester) bör baseras på den risk för människa och miljö som föroreningarna utgör. Vid bedömning av risken bör hänsyn tas till markens egenskaper.
5. Gränsvärden för innehåll av föroreningar bör differentieras mellan olika typer av gödselmedel. Gränsvärden bör anpassas efter den giva som blir aktuell för ett visst gödselmedel.

6. En beskrivning av hur stor andel av totalinnehållet av växtnäringsämnen i de olika produktfunktionskategorierna som behöver vara växttillgängligt och inom vilket tidsperspektiv bör ingå för att förhindra spridning av produkter som trots en hög totalhalt av växtnäringsämnen är mer eller mindre inerta och alltså inte har avsedd gödselverkan.
7. Risker för spridning av virus och prioner samt antibiotikaresistenta bakterier bör beaktas i förordningen. Åtgärder för att förhindra oönskad spridning bör inkluderas för samtliga produktfunktionskategorier där detta är relevant.
8. Det är oklart hur förslaget till förordning ska fungera i förhållande till redan existerande EU-lagstiftning, exempelvis direktivet 86/278/EEC. Detta behöver göras mer tydligt.

Motivering av synpunkter

1. I förslaget till förordning finns förslag på gränsvärden för metaller för vissa av de typer av gödselmedel, så kallade produktfunktionskategorier, som ingår. Skogsstyrelsen anser dock inte att gränsvärden för tillräckligt många metaller ingår. I bilaga 1 där produktfunktionskategorierna finns listade saknas gränsvärden för koppar, zink, bor och vanadin. För arsenik saknas gränsvärden för flera produktfunktionskategorier. Skogsstyrelsen ser en risk för att bristen på reglering öppnar upp för tillförsel av gödselmedel med höga halter av metaller till skogsmarken.

Många metaller, bland annat koppar, bly och kvicksilver binder hårt till organiskt material i skogsmarkens översta del, vilket gör att de hålls kvar där. Detta gör att skogsmarken idag är påverkad av ett bredare spektrum av metaller än jordbruksmarken. I förslaget till förordning har man inte tagit hänsyn till detta.

För att nå målet med ett långsiktigt hållbart skogsbruk med avseende på både skogsproduktion och miljö är det viktigt att inte ytterligare öka metallbelastningen i skogsmarken. Det är väl känt att många metaller är toxiska och därför inverkar negativt på miljön. På fastmark är skogsproduktionen oftast begränsad av tillgängligheten av näringsämnet kväve. Förrådet av kväve i skogsmark är normalt mycket stort. Poolerna av växttillgängligt kväve är dock små. Omsättningen av dessa pooler är beroende av den mikrobiella aktiviteten i skogsmarken. Hög tillförsel av metaller till skogsmarken under lång tid kommer att inverka negativt på den mikrobiella aktiviteten i marken. Detta kan även påverka näringsomsättningen, och därmed skogsproduktionen, negativt.

Skogsstyrelsen anser att gränsvärden för innehåll av metallerna kadmium, trevärt och sexvärt krom, kvicksilver, nickel, bly, koppar, zink och vanadin, samt bor och arsenik, bör finnas för samtliga produktfunktionskategorier som ingår i förslaget till förordning. För dessa metaller har Skogsstyrelsen idag rekommenderade halter i aska

som återförs till skogsmark efter uttag av skogsbränsle (se Skogsstyrelsens meddelande 2008:2).

2. I bilaga 1 i förslaget till förordning saknas gränsvärden för innehåll av persistenta organiska föreningar. Eftersom flera av de produktionsfunktionskategorier som ingår har ett organiskt ursprung och innehåll anser Skogsstyrelsen att sådana gränsvärden bör finnas.

Organiska föreningar kan inverka negativt på miljön i skogen. Många organiska föreningar är persistenta, det vill säga bryts ned mycket långsamt, och ackumuleras därför i marken över tid. Därifrån kan de föras över till organismer och genom sina egenskaper anrikas längs näringskedjan. Exempel på ämnesgrupper är dioxiner (PCDD/F) och polyklorerade bifenyl (PCB).

Skogsstyrelsen anser att en genomgång och riskbedömning bör göras med avseende på organiska föreningar i de produktionsfunktionskategorier som har ett organiskt innehåll och ursprung. Baserat på riskbedömningen bör gränsvärden för innehåll av organiska föreningar fastställas.

3. I bilaga 1 i förslaget till förordning saknas gränsvärden för innehåll av hormoner, medicinrester och antibiotikarester. Eftersom flera av de produktionsfunktionskategorier som ingår har ett ursprung som gör att sådana rester skulle kunna förekomma anser Skogsstyrelsen att sådana gränsvärden bör finnas.

Medicinrester i miljön är ett problem som på senare år uppmärksammas allt mer och som skulle kunna inverka negativt på både miljö och produktion i skogen. Ett uppmärksammat fall är upptäckten att ångestdämpande medicin vid halter som kan hittas i naturliga vatten i Sverige har effekt på fiskars beteende. Samtidigt är kunskapen om förekomst och effekter av medicinrester i miljön fortfarande begränsad. Skogsstyrelsen anser att det krävs försiktighet när det gäller spridning av hormoner, medicinrester och antibiotikarester i miljön.

Skogsstyrelsen anser att en genomgång och riskbedömning bör göras med avseende på innehåll av hormoner, medicinrester och antibiotikarester i de olika produktionsfunktionskategorierna. Baserat på riskbedömningen bör gränsvärden fastställas.

4. I förslaget till förordning framgår inte i detalj hur gränsvärden för innehåll av föreningar tagits fram. Skogsstyrelsen anser att gränsvärden för innehåll av föreningar (metaller, organiska föreningar, hormoner, medicinrester och antibiotikarester) bör vara baserade på en bedömning av den risk som föreningarna medför på kort och lång sikt för människa och miljö. Vid bedömning av risken bör hänsyn tas till markens egenskaper. Detta innebär att olika gränsvärden sannolikt krävs på olika typer av mark.

Biotillgänglighet av föroreningar varierar kraftigt med markparametrar som pH, innehåll och kvalitet av organiskt material, redoxnivå och innehåll av lerpartiklar. För att få en rättvisande bild av risken anser Skogsstyrelsen att detta bör vägas in i bedömningen.

5. Beroende på vilken produktfunktionskategori som sprids kommer den giva som krävs att variera kraftigt. Detta beror på att olika gödselmedel har mycket olika innehåll av de näringsämnen man önskar tillföra. Vid gödsling av skogsmark används som regel mineralgödselmedlet kalkkamonsalpeter, som har ett kväveinnehåll av 26-28 %. Detta innebär en total giva av ca 600 kg per hektar vid gödsling med 150 kg kväve per hektar, vilket är en normal giva i skogsmark. Enligt förslaget till förordning ska organiska gödselmedel innehålla minst 2,5 % kväve. Detta innebär att det för att tillföra 150 kg kväve per hektar krävs en giva av 6000 kg per hektar av organiska gödselmedel.

I förslaget till förordning föreslås gränsvärden för metaller i samma storleksordning för dessa typer av gödselmedel. Tillämpar man detta så kommer det att bli en kraftig skillnad mellan organiska och oorganiska gödselmedel på mängden av metaller som tillförs med gödselmedlet. Skogsstyrelsen anser att gränsvärden för innehåll av föroreningar bör differentieras mellan olika typer av gödselmedel. Gränsvärden bör anpassas efter den giva som blir aktuell för ett visst gödselmedel.

6. I förslaget till förordning nämns inte något om hur stor andel av totalinnehållet av växtnäringsämnen i de olika produktfunktionskategorierna som behöver vara växttillgängligt och inom vilket tidsperspektiv. Skogsstyrelsen anser att en sådan beskrivning bör ingå för att förhindra spridning av produkter som trots en hög totalhalt är mer eller mindre inerta och alltså inte har avsedd gödselverkan.
7. I förslaget till förordning framgår inte hur man avser att beakta risker för spridning av virus och prioner samt antibiotikaresistenta bakterier. Sådan spridning kan ske från djur till djur, med djur som vektorer från plats till plats, samt från djur till människa. Exempel på uppmärksammade fall är spridning av fågelinfluensa via fåglar och Creutzfeldt–Jakobs sjukdom via nötkreatur.

Skogsstyrelsen anser att risker för spridning av virus och prioner samt antibiotikaresistenta bakterier bör beaktas i förordningen. Åtgärder för att förhindra oönskad spridning bör inkluderas för samtliga produktfunktionskategorier där detta är relevant.

Vid skogsgödsling finns normalt inte möjlighet att mylla ned gödsel för att på så vis förhindra spridning av virus och prioner samt antibiotikaresistenta bakterier. Skogsstyrelsen anser att detta bör vägas in när risken för spridning bedöms.

8. Under punkt 17 i förslaget till förordning anges: ”Denna förordning får inte förhindra tillämpningen av gällande unionslagstiftning som rör skydd av hälsa, säkerhet och miljön som inte omfattas av denna förordning. Denna förordning *bör* därför inte påverka tillämpningen av rådets direktiv 86/278/EEG...”

Skogsstyrelsen anser att det är oklart hur förslaget till förordning ska fungera i förhållande till redan existerande EU-lagstiftning, exempelvis direktivet 86/278/EEC. Detta behöver göras mer tydligt.

I ärendet har generaldirektören Herman Sundqvist beslutat och markspecialisten Andreas Drott varit föredragande. I den slutliga handläggningen har också deltagit markspecialisten Anja Lomander, avdelningschefen Göran Rune, enhetschefen Dan Rydberg samt Erik Sollander och Hillevi Eriksson.

Herman Sundqvist

Andreas Drott